

DIRECCIÓ Y ADMINISTRACIÓ: Cadena de Cort, núm. 11.—PALMA.

SUMARI — *Tot está en ben acabá*, per Fra Pere.—Sants y festes.—*El B. Ramon Lull marter*, (Continuació) per A. Alemany Pvre.—*Rimes polítiques*, (poesia)—*Sant Antoni*, festa popular d' Artá, per M. Gayá Pvre.—Notícies històriques.—Ronxeta.—*Cronicó*, p'es Cronista. Advertencies.—Correspondencia —Anunci.

Tot está en ben acabá

AQUESTA veritat es de tot punt innegable. De rés serveix comensá bé fins y tot en las obras humanas y del orde natural, si s' acaba malament, però sobre tot si se tracta del orde sobrenatural ó de la gracia. El cèl no es p'els qui comensen el camí de la virtut, sinó p'els qui l' acaban. No guanya sa joia en el còs qui parteix ab furia deixant als altres derrera, sinó el qui á la fi arriba devant.

Però d' aquesta veritat n' abusan miserablement moltíssims de cristians creguent que, en el principi de la seua carrera p'el mon, poren fer lo mateix que sa llebra d' sa fábula, qui, confiant ab ses seuas bonas camas á cada instant s' hi adormia y feya hostal, y quant se determiná sa tortuga, tira, tira, li hagué presa sa joia. Pensen, ara, poré fer truchs y baldufes per dins el mon y viure com si no tenguessen ánima y que un día cansats ja dels seus vicis, trobantse ja ab sos peus dins la fossa los bastará pegarse quatre tochs de pits y així posarse el cèl dins sa butxaca. ¡Qué hey surtirán d' errats els seus contes! Ja saben que de Deu no 'n poren fé burla; si ara calla, vendrá día que parlará y ab veu de tró, y vos demanará conte rigurós de totas ses vostras capbuydadas de joves y no li passarà rés per maya. Som de Deu y Deu no s' aconhorta ab sos ossos; vól ses primicias del vostro cor y vol ses derrarías, y ho vol sencer y tot. Doná ses popas al dimoni y els ossos á Deu, Ell no ho pot tolerá. No hey poren riure.

Es vé que alguns n' hi ha que, quant prou han baladretjat per dins el mon y han anat de ses seuas y no han donada passa á s' en endret, quant se troban apretats y la mort comensa á mostrarlos se faus, claman de bó á Deu y li demanen per-

dó de tots y Ell ab sa gran misericordia los concedeix un vertader arrepeniment, que los llibera de l' infern, encare que les quedi un purgatori de molts d' anys. Així va succehí als malfeners de que mos parla s' Evangeli d' avuy, que estavan mans fentes y enredant la voga per dins se plassa, y el Pare de familias los enviá á sa vinya á trabayá. Y, encara que comensaren el jornal casi á posta de sol; així mateix bondadós el Pare de familias los volgué doná el jornal sencé. Aquest jornal sencé, que consistia ab un denari, representa segons els SS. PP., sa gloria essencial d' els benaventurats, que en tots es igual, encare que hi haja molta diferencia en la gloria accidental. Pero notan que diu s' Evangeli, *que ningú los havia invitats per aná á trabayá*; y els cristians no ho poren dir així, porque cada día está el Pare de familias, Cristo Jesús, invitantlos per trabayá a la vinya de la seua ánima per medi d' els predicadors y fins y tot cada diumenge per medi de MALLORCA DOMINICAL á n'els capsverjos que se pensan que les Iglesias los han de caure demunt y no los lleu aná al sermó. ¡Ay! y cuants n' hi ha que esperan per l'endemá el convertirse y diuen á qui los avisa: «Tot está en un bon acabá» y quant se temen ja los té *En Banyeta* dins les seuas arpas! La mort no té moltes contemplacions, ni gens de vergonya, y vé sense enviarla á demaná, y s' en entra sense permis y, no mos dona temps de acabá bé.

Alerta á mosques, vos diu qui de veras vos estima.

FRA PERE.

SANTS Y FESTES

DE LA PRESENT SETMANA

- Día 4.—Dilluns.—S. Andreu Corsino, conf.
 Día 5.—Dimars.—Sta. Agueda, vg. y mr.
 Día 6.—Dimecres.—Sta. Dorotea, vg. y mr.
 Día 7.—Dijous.—S. Romualdo, abat y fund.
 Día 8.—Divenres.—S. Juan de Mata, fund.
 Día 9.—Dissapte.—Sta. Apolonia, vg. y mr.
 Día 10.—Diumenje.—✠ de *Sevagésima*. S. Guiem, duch d' Aquitania, ermitá y conf.

El B. Ramón Lull, màrtir

(Continuació)

Ficsemmos en una còsa, que crida ferm l'atenció respecte del benaventurat Lull; y es que la mateixa facilitat per escriure li donava ales per volar més lluny y posar en pràctica el vastíssim plà concebut, já en el principi de la seua conversió: dur el coneixament y amor del vertader Deu an els infaèls. Per axó lo veim trescar sens sossech bona part de l'Europa, demanant la protecció y ajuda dels reys de la terra y dels prínceps de l'Iglesia; y després de llarchs y penosos viatjes, de contradiccions amargants y desenganys á balquena, arribá á conseguir de 'n Jaume II de Mallorca el permís necessari per fundar un col·lègi de llengos orientals, a Miramar; ahont tretse frares menors estudiarian baix la seua direcció y ensenyarian més envant á tots els qui, cercant la gloria de Deu y el bé de les ànimes, tenguessen prou esperit per anarse 'n al Africa, á convertir els serrahins. En el Concili de Viena, quals Pares astorats l'escolten, se li feu promesa de que s'establirian cátedres, consemblants á la de Mallorca, a Roma, Nápoli, Bolonya, Pádua, Salamanca y Oxford, universitats á les hores molt anomenades y de gran prestigi científich; y darrerament el rey de France maná que s'en obrís una, á costes y despeses seues, en la mateixa ciutat de París; donantli així tots una maneta, per poder dur á cap els seus colossáls projectes.

Més; aixó no era bastant per aconhortar y satisfer els desitjos d'aquell gran *atleta del pensament*. L'honra de Deu, ofesa y escarnida en los *Llòchs Sants*, retenguts y profanats per la fanática y envilida moreria, enardía més y més el seu zèl; nuantli de pena y greu dolor el còr, fins á nes punt de ferlo rompre molt sovint en planyivols sospirs y esclatar més d'una vegada en plors, com si fos un infant..... tan fina y tendra tenia la seua ànima.

L'hermosa idèa d'una gran *creuhada* bollia fòrt dins el seu enteniment y prenia còs en la seua imaginació; y já no tengué aturay fins que hagué fet coneixer el projecte an el Papa, an els reys d'Aragó, Castella, Lleó y també al de France; y tots ells acohiren ab gust y alabaren, per de prompte el seu pensament, y *prometéren* tota la seua ajuda y valiment perque es vessen un día realisats els seus plans. Més, ¡ay! que sols Deu sab els contratemps y destorbs ab que tropegá! Forta degué esser la resistència, quant la seua voluntat de ferro, que may ni per rés nat del mon es torcia, s'hagué de doblegar devant lo impossible que veyia llavonses el dur á cap la seua sublim y valenta empresa.

No 's quedá per aixó endormiscada l'activitat febroseca del ardit Lull, qui, fent entrega an el Vicari de Cristo de la crescuda cantidat, que havia poguda replegar, perque l'invertís en el sosteniment y millora del col·lègis establerts; s'entregá ab còs y ànima á l'evangelisació dels gentils; desitjant, ben de veres, donar sa sanch per Cristo, y coronar la seua vida ab los esplendors del martiri.

Encare no 's trobava del tot curat d'una grave malaltia que, a Génova casi l'havia duyt á nels pèus de la fòssa, s'embarca cap á les costes africanes; y tan bon punt trepitjá terra de mòros,

emprengué la seua tasca apostólica, ab un coratje y ardiment may vists, y no passá gayre temps sens que tregués bruya y cresqués esponerosa y fruytás, benehida pel cèl, la llavoreta que anava escampant seguit-seguit dins aquells terrers erms que santificava ab les seues petjades y regava ab la suó quo brollava del seu front. Enutjat y enfurit el rey de Túnez, per por de que tots els seus vasalls abraçassin la nova doctrina que aquell estranger predicava, ab valentia y encisadora paraula, el feu capturá y engrilloná, ab intent de llevarli la vida. Péro, mudant llavonses de parer, el condená no-més á destèrro per á sempre dels seus dominis, després de ferlo agotar sens pietat.

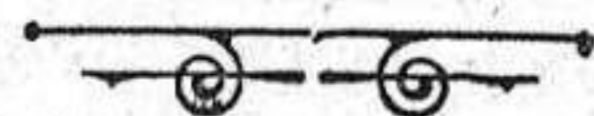
Ramón Lull arriba á Roma, consulta de bell nou ab Bonifaci VIII y la cort de París; y vehent sempre inútils els seus esforços, per que s'emprengués, sens més espera, la creuhada á la Terra Santa, s'embarca cap á Chipre, ahont converteix á una mala fi de heretjes. A Bona sostén empenyades disputes ab los sectaris de n' *Averroës*, qui, quant acabavan els menuts y empagahits de no sebre còm respondre á la seua *dialéctica*, per tot argument li estiravan sa barba, y fins y tot l'apedregavan, com el mateix Lull ne fa memòria en sos escrits. A pesar de tot, alcançá una completa victoria demunt una seixantena de filósòfs, qui ben convençuts abraçaren la Fé. A Alger convertí també á un sens número de sectaris del *Alcorá*, y aixó li valgué esser maltractat, pres y engrunat de cadenes, per espay de catorse dies; levantli es menjá, perque morís de fam; y quant já 'l creyen cadávre y anaren á treurel per enterrarlo, el trobaren més sá y fòrt que may. Atribuint aixó á poder *mágich*, á males arts del dimoni, el tregueren de la presó, moguent gran esvalòt y alulèya; el rossegaren pels carrés, y després de mil infamies y vileses, que no son per á dir, l'obligaren á sortir ben depressa de la ciutat, amenaçantlo de mòrt si tornava á acostarshi.

Reprenint ab més forga la flama del seu zèl, quant més mals tractes sufría, ben satisfet sempre de patir *per amor de son Amor*, s'encaminá altre volta cap á Bujia, y allá torná á empendre el seu apostolat, ab tant d'esperit y fruyt, que els capares de la moreria, tement que tothom s'en anás darrerá ell, posaren en jòch tota casta de enginys, per ferlo desistir del seu empenyo: així afalagadores promeses de mercés y diners còm amenages y torments; fins que vehent qu' eran ben de bades tots els esforços, l'enjegaren ab mals mòdos. Un temporal desfét casi feu perillar la nau en que s'en tornava Ramón á Italia; y restablit dels grans patiments del viatge, trobantse á Pisa, rebé l'hàbit de l'orde tercera de Sant Francesch.

Més; no per aixó s'era aufegada la seua fòrta curòlla en la reconquesta dels *Sants Llòchs*; á Palestina tenia á tot'hora girats els seus uys; allá converjían tots els seus pensaments; y per aixó no s'aturava de corre y tocá portes, per conseguirho á tota ultranga; y, entre viatjes y escriure sempre seguit, consumia cada día més la seua salut; no prenintse el més breu descans per recobrar les seus forces, minvades per tant de trabay y per la feixuga somada d'un bon grapat d'anys, que já era prou per vinclar y retre del tot el seu còs.

(Acabará)

A. ALEMANY, PRE.

Rimes Politiques

LA LLIBERTAT

Tengué, de jove, renom,
Y ja es cayguda en desgracia,
No gosa usar lo seu nom
Y s' nomena:

DEMOCRACIA

Un estadalet als sants
Y un gran ciri an el Dimoni
Y el govern del cabermoni
En profit no més d' uns cuants.

ABSOLUTÍSME

Moltíssim de campussol,
De fanatisme... un gran feix,
Y es govern d' un homo sol
En profit de sí meteix.

JUST MEDI

Per veure de remitjá
Lo indecís y ferne randa
Cercá el mitg y aprofitá
Lo pitjó de cada banda.

COMUNÍSME

L' explican ab distins mots;
Jo, dich que ben mirat es,
Ajuntar tot lo de tots
Per que á ningú li toch res.

ANARQUÍSME

Nig goberñ, ni opejans, ni reijisio
Ni prodiepat, ni co digis, ni castenens.
Ni aergonã, ni rês, ni ou sonents.

Traducció de J. FERNANDEZ BREMON
B. F.

SANT ANTONI

FESTA POPULAR D' ARTÁ

EL Sr. X. de Artá, que publicá en el *Diario de Mallorca* una curta resenya de aquésta festa en aquell poble, acabava posantme es dit dins la boca, ab aquestes paraules: *este trabajo lo confio al Sr. Gayá, que la ha presenciado.*

Això, molt Sr. X. es fer l' ofici del Capitá Aranya.

Per altre part, me plau ab extrem dar á coneixer el caracter popular y sensill que revesteixen certes festes de la pagesia. Per això, l' any passat vaig rompre el foch, publicant demunt *El Ancora* la de Lluchmajor. Mes tart, n' aparequeren unes cuantes, y enguany ja hem vist la de Soller.

Ara, donchs, daré conte de la d' Artá, ja que axí heu vol mon amich el Sr. X. Y, Deu vulga que no sia sa darrera.....

El dissapte del Sant, dematí, els obrers van á captar, á sò de xeremies, y el vespre s' encenen grans fogueteres en mitx dels carrers, y la joveña les revolta, y s' hi deverteix fent bulla y tirant *piules*.....

Devés les vint comensa dins una casa el ball de pajês que dura fins á la matinada.

El dia de la festa, devés les nou, els obrers dins un carretó, ab la música y dos *dimonis*, que son s' espant de la gent menuda, acompanyats de totes ses bísties de cabreste que s' han de benehí,

van á cercar al Sant (un homo vestit de S. Antoni) que los espera devés ca'n Abrines demunt una bistia petita, y parteixen tots ab éll; els dimonis li van devant, devant, fentli impertinències: un li pren es llibre, s' altre li estira sa barba ò 's vestít..... representant ses tentacions, y quant éll los fa la senyal de la creu cauen p' en terra. Arribats á devant el Vicari tothom s' atura, y mentres sa música toca, s' efectúan ses bendicions de ses bísties.

Però, lo que més me va cridar l' atenci ó es lo qu' els artanènchs diuen *glosar l' argument*

L' *argument* consisteix ab una glosada de labona anyada, mitjana ò dolenta qu' ha tengut el poble, de les desgracies qui hi ha hagudes y de les principals festes que durant l' any s' han celebrades. El glosador l' ensenya á uns cuants amigs, y aquests s' en van d' en casa en casa, preguntant: ¿volen sentir l' *argument*? y si los responen que sí, s' en entran y se seuen plegats, ab s' esquena girada al publich y cap baix, per no distreurerse, y cantan ab una tonada especial l' *argument*. Llavors, se reparteixen ab so glosador lo que'ls han donat. A més del dia del Sant, lo solen cantar tots els diumenjes fins a la corema. A Son Servera també hi ha aquesta costum, pero la cantan els mateixos glosadors.

Si no té parea d' enviarlo'm un amic meu d' Artá, publicaré l' *argument* d, enguany.

Y, ara, proposaré una idea als Ajuntaments d' Artá y de Son Servera, que voldria de bon cor la posassen en práctica.

Aquestes glosades son una font històrica. ¿Perqué, desde enguany que comensa el sigle, no las replegan anualment y tendrán escrita la *vida del poble*? Més diré: ¿Perqué no ofereixen un premi al glosador qu' heu fassi millor? Essent persones pobres, podria consistir en una cantitat que los bastás per pagar els consúms.

M. GAYÁ BAUZÁ PRE.

20 de Janer de 1901

NOTICIES HISTÓRIQUES

Any 1581.—Día 10 de Febrer, en el col·legi de la Companya de Jesús de Valencia, acabá la seua mortal carrera, el V. P. Diego Borrásá, mallorquí notable per son sebre y molt plé de mérits y virtuts, per lo cual meresqué presenciar la gracia portentosa, que dispensá María Santíssima á Sant Alonso Rodriguez, quant fatigat per els anys y per s' escabrosidad de l' empinada costa, que condueix al castell de Bellveure, prop de Palma, li axugá el suor de sa cara, donantli forsa per poder seguir al P. Borrásá, qu' anava á admistrar el sacrament de la penitencia á la familia del Governador d' aquella fortalesa.

RONXETA

Ses dues faroles qu' ab motiu de sa novena de S. Blay s' han enceses es vespres en es portal major de San Jaume, pareix qu' han aumentat es fervor may desmentit de 's nostro bestia mascle, que, pentinat ab simetria, enllustrat y encorbatat, hey ha acudit cada vespre (a n' es portal, no á l' iglesia) ab una devoció sols comparable a sa d' els seus germans de casta que benehiren es dia de Sant Antoni.....

CRONICÓ

Si botam ó passam per alt algún dia, es perque no hi ha res de *renou*.

Dia 12.—Se trobá un homo penjat d' una auzina a *Son Maxella* de Valldemosa. Vaya un aglal!

Dia 12.—Descarrilaren dues locomotores; una á Felanig y s' altre á sa Pobla.

Dia 14.—Sa dematinada morí l' honrat *Senador* D. Juan Massanet y Ochando; al cel lo vegem.

—A les dues á *La Protectora* se fe es diná ab que els amichs obsequiaren á D. Juan Palou y Coll.

Dia 15.—Visita Pasporal á la casa de les *Germanetes dels pobres*.

—A les sis se celebrá á n' es *Círculo Mallorquí* un *banquete* en honor de D. Juan Palou.

Dia 16.—En l' *Orfeó Mallorquí*. Vetllada musical en honor del meteix.

—Visita Pastoral á l' *Assilo del temple* y després al Col·legi de Ntra. Sra. de la Sapiencia.

Dia 17.—Dia de Sant Antoni. Molta animació, en el carrer de Sant Miguel, ahont beneiren ses bisties, y s' hora-baxa aygo y sobre tot fanch.

—Torná de Menorca el Sr. Governador.

—Se rebé un telegrama notificantnos la Real autorisació per obrir portells á ses murades.

Dia 18.—Aquest dia en que se commemora sa Catedra de Sant Pere establerta á Roma, el Sr. Bisbe acabá la seua Visita Pastoral, assistint á la festa qu' el Seminari aquest any ha comensat á celebrar en honra de son Titular. A les nou y mitja el Sr. Bisbe fou rebut solemnement, baix palio, pel claustre de catedratichs y alumnos. Després de les ceremonies propis de la visita Pastoral, fetes ab tota solemnidad, se cantá l' ofici de mig Pontifical. Celebrá el Degó y se cantá pels seminaristes la missa de *San Juan Evangelista* d' en Gounod. Se llegí un bell discurs del Bisbe, dirigit als profesors y dexebles d' aquell centre, en que després de manifestar sa bona impressió que havia rebuda durant la Visita Pastoral, donava saludables avisos y bons conseys als dexebles superiors y catedratichs, exhortantlos á estar somesos á la Catedra de S. Pere.

Dia 19.—Explossió de gas á una casa des carré d' en Colón.

Dia 20.—Festa del Patró de Palma S. Sebastiá. A la Seu hey hagué la de costum, que paga el nostro Ajuntament. Predicá el canonge Garau.

—El vespre el Col·legi Médich-farmacèutich celebrá sessió inaugural. Presidí el Sr. Governador.

—El *Centro de Unión Republicana* celebrá vetllada literaria-musical en honor de D. Juan Palou.

Dia 23.—Els *partes* mos duen noticia de la mort de la Reina Victoria d' Inglaterra. (a. e. s.)

—A les deu se cantá un solemne *Tedeum* per ser el dia de la festa del Rey. Hey assistiren totes les autoritats. No hi hagué *besa-manos* per está indispost el Capita General.

Desde un bastiment del *Teatre Lirich* que se está construint, caigué un trabayadó d' uns sexanta anys. Fou assistit per la *Creu Rotja*. Es la primera victima que causa dit Teatre antes de está acabat.

—Fonch nombrát Custos de S. Juan Mossen Jusep Cabrer.

Dia 24.—Fondetja dins es moll un *canyonero* portugués de 600 tonelades.

Dia 25.—Dia de caygudes (per paga ja no mos senyám). Devant sa porta de S. Antoni un homo de 60 anys cau d' un bastiment.—A n' els *Hostalets* un jove de 20 ha midat una escala fent servi de metro es seu cos.—A bordo d' es vapor Catalunya s' hora-baixa ha caigut un homo dins sa bodega.

—Festa en memoria de la conversió del Beato Ramón Lull á S. Francesch. Predicá D. Gabriel Muntaner, Pre. Gent, sa de sempre, poqueta; que no més hey hagués assistit una decima part de *lulistes* dels qu' assistiren á sa Llonja, haurian estat més.

—Se reuní en sessió extraordinari sa Junta de Govern de sa *Cámara de Comers* per tractá sa manera de conseguir qu' es *dique* flotant de Subic fos destinat á n' es nostro port.

Dia 26.—Ses nostres autoritats telegrafien als seus majors de Madrid á fi de interesarles á favor des trasport d' es *dique* antes dit.

Dia 27.—Telegrafien d' *allá* que *nones* per lo molt que costaria es durlo. Tot mos ve dret!

—Se reuniren ses autoritats convocades pes Governador per veure de feroslo nostro. Se telegrafia al Govern demanant que se suspengues se seua venta.

—El vespre la R. Academia de Medicina y Cirugia inaugura ses conferencies; disertá el Dr. D. Tomás Darler, sobre els avensos de la medicina dins Mallorca durant s' últim ters del sigle XIX.

Dia 28.—Fou trasladat el cadáver del V. Fray Juliá Fontyroig, al nou sepulcre de dins la capella del Sant Cristo de la Seude Palma.

ES CRONISTA

Advertencies

Suplicam á nostros suscriptors mos dispensin ses faltes qu' hajan trobat en lo de la repartició des números; y los agrahirém se servescan trasmetre ses quexas á l' Administrador pera corretgir els descuyts ó defectes, ó avisar al repartidor del peridich, pera veure de posarhi remey y ordre.

A més advertim als *sorpresos* que si el número passat sortí sensill ó de quatre págines, era perque ja heu tenian endevant; s' escés d' original sobre el Beato Ramón mos obligá á ferho axí.

Si el present torna esser també sensill es perque ab ell repartim als nostros abonats l' *Indice* y la *portada* del tom III, corresponent á l' any passat.

Més, hey ha una portada pera el tom I que el propietari de l' imprenta ahont s' imprimeix aquest setmanari ha feta fer aposta, á costes y despeses seues, per satisfacer el desitjos manifestats per varios del suscriptors y á fi de que no hi haja cap tom mancat d' ella.

CORRESPONDENCIA

Tomeu de la Rambla.—Perdonau, tenim una embafada d' original, y lo vostro no pot aprofitarse per ara.

Un temporer.—Aprofitarém el folk-lore de la temporada en vení el bon temps.

Pere Portell de sa Porta.—Ja en parlarém des nous *Portillos*. Això s' ha de tractá ab cèrts modos.

Un lulista novell.—Teniu paciencia. El monument se ferá si Deu ho vol.... Vos no sou bo per *ferli es manech* al secretari *protestant*.

B. R. y T.—Reberem les dues composicions, que sentim molt no poré insertar en el nostro Setmanari per fersé precís corretgir massa y capjirar la seva forma. Son amich, per qui les enviá, el ferá de veure. Queda suscrit y ja li enviarem els números passats.

Carme.—Aprofitarém els entreteniments que mos enviá quant hey haja cabuda. Encare no 'm tengut espay per publicarné una partida que fa temps esperan torn. Moltes gracies, y á veure si així com aném publicantlós mos n' envia sovint.

Diario de Mallorca

Sale todos los días menos los domingos y fiestas de precepto, con servicio telegráfico propio, y esmerada redacción.—1'25 Ptas. al mes.—Administración: Sto. Cristo, 20.—Palma.